

Felhívjuk a figyelmet, hogy az alábbiakban közölt dokumentum az igehirdető, Sípos Ete Zoltán kézírata, amelynek publikálása szerkesztés nélkül történik, és az igehirdetésében elhangzottakkal nem feltétlenül egyezik meg!

2013. március 3-án az újszegedi református templomban elhangzott igehirdetés háttéranyaga

Cím: A harmónia elvesztése

(sorozat: A kultúra jellemzése 2.)

Lekció: Jer 5, 20-31.

Textus: Ézs. 57, 20-21.

„Nincs békeség – szól Istenem - a hitetleneknek!”

Vázlat:

1) A harmónia elvesztése

2) Az egység hiánya

3) Az egység hiányának következményei

4) Az egység titka

Az elmúlt vasárnap megérthettük, hogy Isten látta-ismerte az Ézsaiás korabeli embereket és tetteiket és mintegy tükröt állított eléjük a próféta szavai által... nézzenek csak bele és lássák, hogy miben vannak. Megérthettük, hogy Isten szava tükrében, mely torzításmentes valóságot mutatott, az akkori kultúra bizony rendkívül sötét képet mutatott, de megérthettük azt is, hogy ennek oka az volt, hogy a nép tagjai elhagyták az Urat, és még azt is, hogy az a kultúra épp ezért Isten haragja s ítélete alatt állt! Különös módon az Úr, Ézsaiás által mondott szavai semmit nem vesztek igazságukból: szavai szembesítettek bennünket is - saját magyar kultúránk szomorú valóságával. Ránk is ugyanúgy igaz, hogy egy igen sötét kultúrában élünk, ami azért olyan sötét, mert az emberek legnagyobb többsége elhagyta, megtagadta Istent – s ránk is igaz, hogy hűtlenségünk miatt társadalmunk Isten haragja alatt áll. A Biblia torzításmentes tükrében láttuk, hogy az alapvető, mindent átjáró istentelenség az, ami meghatározza az emberek gondolkodásmódját, értékrendjét, beszédét, viselkedését. A

mostani alkalommal az Isten ellen fellázadó, Tőle elforduló elsőprő többségű társadalom – kultúra egyik legelső ismervét vizsgálnánk meg... Ez az ismerv a harmónia-egység fokozódó elvesztése illetve a káosz-
rendetlenség, diszharmónia növekedése. (Ld. pl. a „szétestem”, vagy „szétestél öregem” mondást...) Felhívom a figyelmeteket arra, hogy ez nem valami erkölcsi véték, mint pl. a lopás, amit megbánhat valaki. Az istentagadásnak/önistenítésnek – majd látjuk – vannak ilyen erkölcsi morális következményei is, de az, amiről ma beszélek, nem ilyen jellegű. Amiről ma beszélek, az inkább egy olyan jelenség, amit megtapasztal az, aki istentagadó és önistenítő ember. Aki ilyet tapasztal – azzal valami baj van, mégpedig komoly baj. Istennel való viszonya – felettébb rendezetlen! Ha te azt tapasztalod, hogy a dolgok szétesnek, diszharmóniát élsz meg, tapasztalsz meg – akkor az azért van, mert az Istennel való kapcsolatod teljesen rendezetlen! Vannak olyan erkölcsös emberek, akik egyetértenek azzal, hogy tisztelni kell a szülőket, nem szabad hazudni... nem szabad más dolgát elkívánni... házasságot törni... S nem bírják felfogni, hogy ez nem elég ahhoz, hogy Isten elfogadja őket... Ahhoz Őt is szeretniük kellene... követni bizalommal Igéjét... De vannak olyanok, akik még erre is bólintanak... elmennek a templomba, olvasgatják a Bibliájukat... de úgy érzik, hogy valami nincs rendben velük... Nincs harmónia, békesség, rend, de van diszharmónia, békétlenség, rendezetlenség a lelkükben és életükben is... Nos, ez valóban mutathat arra, hogy akármilyen jók, akármilyen vallásosak, még nem rendezték a viszonyukat Istennel... Ha ugyanis rendezték volna, nem tapasztalnák ezt a jelenséget... Azért érzik-tapasztalják ezt, mert az élő Isten nincs valóságosan jelen az életükben, a világukban! (megjegyzés: olykor hívők érezhetik ezt, nem magukban, hanem környezetükben, mert a világ valóban egyre inkább szétesik) Sokan belenyugszanak ebbe, elkeseredve s úgy véelve, hogy más választásuk nincs, belevetik magukat a hedonista életvitelbe... az élet rövid, élvezzük, amennyire lehet, legalább tánclépésekkel menjünk a pokolba. De a megoldás nem ez, hanem a visszatérés az élő Istenhez!

1) A harmónia elvesztése

A jelenség megítéléséhez lássuk először, hogy Isten alkotta a világot – mint ami tőle függetlenül létezett, s élén állt Ádám és Éva. A teremtett világ rendkívül sokszínű-sokféle volt. De a sokfélesége, sokszínűsége egy alapon nyugodott, ami egységgé rendezte, harmonikus szépséggé formálta

– valójában is, de Ádám és Éva szemében is - s ez a valaki maga az élő, személyes, végtelen Isten volt.

A baj akkor történt, amikor őszüleink megtagadták a Istent és önmagukat kezdték isteníteni. Ekkor Isten kizárta őket a Vele való közösségből. Ádám és Éva, valamint utódaik – szem elől tévesztették Istent. S mihelyst elvesztették – elkezdett számukra szétesni a világ sokféle része. Más szóval, elkezdett kibontakozni a rendetlenség, a káosz a lelki szemeik előtt. Egykor minden részlet a maga helyén volt, tökéletes állapotban működött a mindenség – így látták és így is volt. De Isten ellen fellázadva már nem látták azt, aki egybeöleli a részeket, és a részek szétestek. A világot széteső, diszharmonikus valóságként kezdték megélni, megtapasztalni. (Ez a valóságban is így volt – de csak részben.)

Ez a diszharmónia, káosz, fragmentálódás, atomizálódás – egyfelől Isten ítélete volt rajtuk: Ézs59,15b-19 – ítélet – mert Őt elvetették, megistenülni akarva! Másfelől ne feledjük, hogy őszüleink a Sátán oldalára álltak. Neki szavaztak bizalmat. Így hatalmi körébe kerültek, befolyásolási zónájába. Sátán neve: diabolosz = szétdobáló, káoszt idéz elő a rendből!

Ádám és Éva utódai – mind a mai napig – ugyanezt érzik, tapasztalják. A lelkükben valami hibádzik, a gondolatukban, értékrendjükben, családban, világban, a dolgok nem állnak össze, nem képeznek harmonikus egészet. Sőt, mintha minden széthullana... A harmóniának hiányát, illetve a széthullást ki így, ki úgy érzi, vagy fogalmazza meg – de általános negatív tapasztalat! Saját magunk jutottunk ide, önmagunk istenkedni akarva, Istent pedig megvetve - de úgy, hogy ezt Isten intézte így. Nem kellek? Majd ti a helyemre álltok? Hát lássátok mire mentek. Ezért van úgy, hogy minden láng csak részekben lobban, minden egész darabokban. Ezért van úgy, hogy nincs, ami-aki összefogná a részeket. Nincs Istenünk? Akkor hát minden szétrepül. Fragmentálódik minden és a szétrepülő részek közt nincs összefüggés az ember hiába próbálja a részeket összeragasztgatni – nem megy.

Vajon ki az, mi az, ami-aki egybefogja a széteső dolgokat, embereket? Valahol autóbuszra várt valaki egy kisvárosban. Bizonytalan a járat – mondta valaki és legyintve tovább ment. A népes várakozók közül valaki megszólalt: „*Higgyék el, bár abszurd, de ezt az országot már csak a gyűlölet tartja össze.*” - nos, mi tartja össze? A gyűlölet abroncsa? A pénz?

Egy jobb vagy baloldali ideológia? Bizony jó lenne valami... Mert azt látjuk, hogy e világ tele van egyedi dolgokkal, részekkel, jelenségekkel, értékekkel - de érezzük szükségét annak, hogy ezeket valami szép csokorba kösse, biztosítsa harmóniájukat. Ezért kerestük is azt, ami valóságos egységet, rendet adna!

De a Biblia felől nézve, ez a keresésük, tulajdonképpen a bűneset utáni ember azon fáradozása, hogy megtalálja Istent, aki Ádám és Éva számára a bűneset előtt egységbe szervezte a világ részeit! Ő volt az, aki a világ részeit alkotta. S Ő volt az, aki ezen részek egységét, rendjét, harmóniáját anno biztosította teremtményei számára. Mint az abroncs, összetartotta a hordó részeit. Csakhogy Isten elveszett az ember számára. A dolgok pedig – az ember lelki szeme előtt - elkezdtek – mint oldott kéve – széthullani, a rend szétesett és elveszett az ember szeme elől. Amikor azt keresi, ami összetartaná – eggyé tenné a dolgokat, akkor voltaképp az élő Istent keresi, ha nem tudja is, ha össze is téveszt vele embereket, eszméket, érzéseket, vallásokat...

2) Az egység hiánya

Az egység hiánya - az ember életében egy hiányállapot. Egy olyan léthelyzet, élethelyzet, állapot, ami azért keletkezett, mert nincs Istenünkkel élő szeretet-kapcsolatunk! A valódi-erős központ hiányának következtében jelentkező széthullás saját lelkünkre, tetteinkre, életünkre gondolva bontakozhat ki előttünk! Merthogy a széthullás az egyes ember életében jelentkezik, s legelőször önmagunkban tapasztaljuk ennek a zűrössé válásnak jeleit. Kezdődik ott, hogy az istentelen, önistenítő ember gondolkodása széthullik. Azért hullik szét, mert nincs sarokköve: nem ismeri el Istent, így nem tudja, mi az igazság... ahonnan kiindulhat, amihez mérheti gondolatait... Ezért csapong jobbra, balra, fel és alá... parttalanul. Olyanok a gondolatai, mint egy hajó, ami elvesztette az irányt és hanykolódik a tengeren... Önellentmondásokba keveredik. Egyik pillanatban állítja, hogy minden relatív, de a következő pillanatban tanúságot tesz arról, hogy egyáltalán nem tekinti ezt igaznak. Az ilyen embernek nincsenek értelmes és logikus egységben álló válaszai a legfontosabb létkérdéseire! Nem tud választ adni arra, hogy honnan jött, kicsoda ő, miért van, nem tudja, hogy mi igaz-mi a valóság, miben bízhat,

kire-mire bízhatja rá magát, hová tart... Az ilyen embernek nemcsak a fejében van káosz, hanem az értékrendjében is... hiszen Istent megtagadva, nem tudja azt se, hogy mi az abszolút erkölcsi jó... és rossz... nincs abszolút szilárd értékrendje – s ezért nem tudja, hogy hogyan cselekedjen helyesen... illetve ahogy cselekszik, az valóban helyes-e? Az ilyen ember erkölcsi sötétségben (Ézs59,10) s erkölcsi káoszban él. Egyik pillanatban ezt tartja helyesnek, a másokban, egy másik helyzetben annak ellentétét. Kiszámíthatatlan. Az úgynevezett szituációs etika szerint cselekszik, ami abból indul ki, hogy a tetteknek nem létezik egy általános normája, mint pl. a tízparancsolat - hanem minden helyzet maga mutatja meg, hogy mi a jó... s mindig új helyzetben kell eldönteni, hogy akkor itt és most mit tegyen az ember: egyik helyzetben jó, ha lop, a másokban nem... egyikben jó, ha házasságot tör, a másokban nem, egyikben jó, ha öl, a másokban nem... Nincs általános érvényű erkölcsi normarendszer – helyzet van, ami megmutatja, hogy mi jó és mi nem. Eljuthat oda, hogy különböző életterületei is totálisan összekutyulódnak. Ha az illető pl. orvos, akkor észreveheti, hogy míg az egyik pillanatban öl, a másokban életet segít világra. Ha politikus, hazudik a politikában, de otthon igyekszik igazat mondani. Másképp beszél - viselkedik ha a gyerekeivel van, s másképp, ha a munkatársaival. A feleségéről más a véleménye, ha vele van, s más, ha más nők társaságában. Más elvek szerint csinálja a pénzügyeit, ha a gyerekeit tanítja és másképp az üzleti világban. Nincs valami-valaki, aki harmonikussá tenné cselekedeteit. Nem csoda, hogy az ilyen ember különböző életterületei összefüggéstelenül - széthullón sorakoznak egymás mellé... a munkahely, tanulás, család, szórakozás... Össze-vissza az egész. Egyáltalán nem csoda, hogy az ilyen embernek olykor az ember személyisége-idegrendszere szétesik... Egy káosz az ember és az élete!

S a káosz fokozódik, amikor az ember nem csak saját magát nem bírja harmóniába hozni, hanem a gyerekeit, a családját sem és egyik család a másik után esik szét... jön létre és esik újra szét... Megannyi lelki törés, törés a gondolkodásban, a lélekben, érzelmekben... Nincsenek rendezett kapcsolatrendszerek – mindenki fél és a másokban ellenfelet lát, kiszámíthatatlannak tartja, akiben nem lehet megbízni... széthullik, atomizálódik a társadalom – az ún. társadalmi tőke elvesz, ami rendkívüli módon megnehezíti a társadalom olyan közösséggé formálódását, ahol a fiatal érzi, hogy felelős az öregért és az öreg érzi, hogy felelős a fiatalért. Olyan társadalom körvonalazódik, ahol generációs probléma van, ahol nem tudnak egymásért áldozatot hozni az emberek... ahol láznak azért, hogy

hazájukban dolgozzanak, amikor a hazájuk fizette tanulmányaikat... Kopp Mária írta egy cikkében (2007): Francis Fukuyama *Bizalom* című híres könyvében elemzi, hogy az amerikai társadalom prosperitásának, fejlődésének alapja az igen magas társadalmi tőke, a bizalom, az erős civil társadalom volt, amely az utóbbi időben ott is kezd erodálódni... A társadalmi tőkén belül három dimenziót különíthetünk el: a szoros családi, csoportkapcsolatokon alapuló kötődést (*bonding*); a távolabbi barátokkal, kollégákkal való kapcsolaton alapuló "hidakat" (*bridging*) és a különböző társadalmi csoportok közötti kapcsolatokat, hálót (*linking*)... Még megdöbbentőbbek a változások azzal az állítással kapcsolatban, hogy "senki sem törődik azzal, hogy mi történik a másikkal". Ezzel az állítással 1995-ben a magyar népesség 63 százaléka egyetértett, 2002-ben már csak 50 százalék, míg ugyanez az arány 2006-ra 81 százalékra emelkedett. Szintén igen jelentősen változott a "legbiztosabb nem bízni senkiben" állítással egyetértők aránya: 1995-ben 56 százalék volt, 2002-ben 54 százalék. 2006-ban a megkérdezettek 70 százaléka válaszolta ezt azok közül, akik esetében 2002-ben csak minden második ember érezte így...

S a hab a tortán az, amikor valaki minderre az egyéni, családi és kulturális széthullásra azt mondja: ez így van rendben, ez természetes! Dehogy az! Ez a helyzet kétségbeejtő és egyre inkább az! Igen, ez van, ezzel kell együtt élni – de ez valami borzasztó dolog – nem jó a halállal együtt élni! Ez nem túl kemény? Nem! A halál – a szétbomlással jár. Nincs az élet, ami egybetart, van a halál, ami szétszed, atomjaira bomlaszt!

A diabolosz-szétdobáló oldalára álltak őszülein és mi is velük együtt. Ő pedig munkálkodik s alkotása – művészetben, emberi fejekben, családok életében, erkölcsben, filozófiában, filmen és vásznon - borzalmas. Olyan elviselhetetlen, mint a véletlenszerű zenéje, a musique concrete - vagy az a szörnyűség, ami Munch sikoly című festményén látszik. Olyan szörnyű, mint a szétdarabolt arcok, testrészek a XX. századi festményeken... Igen, amíg a zenében, a vásznon vagy filmen, versekben találkozunk ezzel a káosszal, addig legfeljebb kikapcsoljuk a Tv-t, vagy nem nézzük azt a képet, vagy félrelökjük azt a könyvet – nem törődünk vele. Ámde nem tehetjük ezt a valósággal, amiben benne élünk! Akkor se, ha egy darabig mégis megpróbáljuk megtenni s megpróbáljuk elhíttetni magunkkal, hogy ez a káosz természetes és így van jól és milyen szép ez szemünkben a darabjaira atomizálódó világ. Igen, büszkeségünkben tartjuk magunkat keményen, nehogy oda kelljen borulnunk az élő Isten színe elé – miközben lassan a kultúra borul ránk. Vagy mégsem? De igen! Tegnapelőtt 5 iskolában voltunk hitoktatás szervezése miatt, s 5 igazgatóval beszéltünk. Anélkül, hogy kérdeztük volna, mind azt mondta, hogy őt már nem érdekli, hogy mivel, de valamivel segítsünk ezeken a gyerekeken, mert szinte kivétel nélkül - már fiatalon - csódban van az életük. Élnek a telefonnal

meg a számítógéppel, lájkolnak a facebook-on... élnek máról holnapra, nem lehet bírni velük – akárcsak a szüleik, akik közt alig van, aki valóban törődne a gyerekeivel... De mi lesz, ha ez a generáció így nő fel?... Elszomorító volt. S nincs baj? Ez így természetes?

Nem tudom, hogy ti éreztétek-e, tapasztaltatok-e ezt a belső szétesést és megfogalmaztatók-e magatoknak, vagy másoknak? De hadd említsek nektek néhány embert, aki – saját hitetlensége miatt - ezt a szétesést érezte, tapasztalta és valahogyan megfogalmazta! John Donne (1572-1631): „Minden darabokban, minden szertefoszlott, Minden csak töredék, semmi sem önmaga.” W.B. Yeats (1865-1939): Második eljövétel c. versében megint máshogy fogalmaz: „*Forgódva forgószélben sebesen, nem hallgat a sólyom solymászra sem. A centrum gyöngye: minden szétröpül, a világ csupa zűr, kívül, belül.*” Ady E.: *Kocsiút az éjszakában: „Milyen csonka ma a Hold, Az éj milyen sivatag, néma, /Milyen szomorú vagyok én ma,/Milyen csonka ma a Hold./ Minden Egész eltörött,/Minden láng csak részekben lobban,/Minden szerelem darabokban,/ Minden Egész eltörött./Fut velem egy rossz szekér,/Utána mintha jajszó szállna,/ Félig mély csönd és félig lárma,/ Fut velem egy rossz szekér.*” Picasso: Az avignoni kisasszonyok; J. Cage, vagy a musique concrete; T.S. Eliot: *Átokföldje* c. verse... Az ember, aki önmagában széthullik, csakis ilyen kultúrát képes létrehozni maga körül. Ezért válik a szétesés a társadalom ismérvévé is. Az említett emberek nem csak magukban, hanem maguk körül is látták ezt és szembesítettek ezzel. Mindenesetre nem csoda az, ami történik: szétesett emberek, szétesett kultúrát hoznak létre – ez törvényszerű. És keserves dolog.

3) Az egység hiányának következményei

Azok az emberek, akik ráébredtek arra, hogy részek vannak, de nincs, ami-aki a részeket kellő erővel egybefoglalná – különféleképpen reagáltak.

a) Elkezdtek keresni... Az ember azonban megpróbálta megtalálni értelme segítségével... érezvén, hogy kell valami, valaki – aki újra egységbe öleli a világ dolgait... mert nem jó a káosz, a rendetlenség! Annak keresése, ami az egyes dolgokat összefogja – voltaképp Isten keresése volt. Platon jutott talán a legmesszebbre ebben a keresésben. Ő, racionális gondolkodás által arra következtetett, hogy léteznie kell az ideák világának, amely világot

egy természetfeletti világnak tartotta, ahol minden, ami itt e földön van - állatok, növények, tárgyak, emberek – valami ideális formában vannak jelen. S az ideák világa mintegy a láthatatlan alapja, fundamentuma ennek a mi világunknak, és ez biztosítja az itt lévő sokféleség-részek egységét, harmóniáját. Platonnak ez a természetfeletti ideák-világa azonban hideg és rideg volt - egészen személytelen. Nézzünk egy másik példát: Platontól nagyot ugorva az időben a reneszánsz korbá. Ekkoriban élt Leonardo da Vinci (1452-1519), aki neoplatonista volt; s ugyanazzal próbálkozott, amivel Platon: önmagából kiindulva, a racionális-értelmes (matematikai) gondolkodás segítségével, logikus következtetésekkel, aztán a művészet segítségével próbálta megtalálni a végtelen vonatkoztatási pontot, („léleknek” nevezte) ami egyé teszi számára e világ részeit, elemeit s harmóniát biztosít mindennek. Ő is hiába próbálkozott. Esetében újra kiderült, hogy az ember a saját esze illetve matematika, avagy a művészet által képtelen az általánost, az egyetemeset megtalálni, s felmutatni azt, ami az egyes dolgokat jelentéssel ruházza fel és harmonikus egészbe öleli. De nézzünk még valakit: az utolsó hősi kísérletet Hegel (1770-1831) tette. Ő az egyes dolgok mögött egy világszellemet tételezett fel. Gyakorlatilag eljutott oda, ahová az összes keleti vallásfilozófiák már jóval előtte eljutottak – a panteizmusig – vagyis, hogy az egyes dolgok mögött, sőt, az egyes dolgokban van valami személytelen világszellem-szíkra, valami energia-erő, és ez biztosítja a dolgok egységét, harmóniáját. Aztán gondolatait megint csak elvetették...

Végül a XX. században J.P. Sartre volt az, aki újra megfogalmazta, hogy egy véges dolog-pont (legyen az bármi) – egy részlete a mindenségnek - beazonosíthatatlan, ha nincs valahol mögötte, felette - egy végtelen vonatkoztatási pontja, és felismerte azt is, hogy ha nincs ilyen végső pont, akkor ez a világ szétesik darabjaira az ember számára. Mivel ateista volt, ő sem tudott semmiféle megoldással előállni – de érezte, hogy kellene valami-valaki, aki egységet biztosít a részek közt s a részeket egészébe öleli!

Ezek az emberek és kortársaik, egyfelől önmaguknak is választ kerestek, illetve harmonia után kutattak. Saját életük széthullottságán is segíteni akartak, de egyúttal érzékelték e világ egyes dolgait, jelenségeit, részleteit és látták ott is a szétesést, és ott is próbáltak valami megoldást adni. Keresték azt, ami a részeket harmonikus egységbe köti, mert úgy látták, hogy különben számukra minden rész szétesik, széthullik, nő a káosz... a rendetlenség. Ez a keresés – a Biblia alapján merjük kimondani –

tulajdonképpen a végtelen-személyes Isten keresése volt a részükről. Értelmes, logikus gondolkodással, következtetésekkel igyekeztek rátalálni a számukra egységet biztosító kulcsra... - de nem bírtak eljutni a Biblia személyes Istenéig! Eljutottak az ideáig, a világszellemig, a lélekig... más-más pontig. De Istenig nem. Nincs az ember számára racionális-logikus visszaút Istenhez? Ezek alapján, úgy látszik – nincs. Nincs, aki egybefogná számunkra a részeket, harmóniát adna a világban... kultúránkban, életünkben.

b) A hiábavaló kereséstől elgyötörtek műveiben érzünk egy mély, személyes kétségbeesést. Nem örültek annak, hogy nem találták meg az egység forrását. Nagyon nem örültek, sőt egyenesen kétségbeestek! Nincs rend, harmónia, békesség. Ez nem vidám dolog, hanem nyomorúságos állapot! Ezért amikor őket nézzük, hallgatjuk, akkor mi se örülünk. S őszintén szólva nagyon nem tetszik, amivel szembesítenek, de hát azzal szembesítenek, amit annyi millió ember érez, aki nincs Istennel Jézus Krisztus érdeméért rendezett viszonyban – tudniillik hogy az élete, a világa szétesik. Nincs egy elég erős szervező erő, ami harmonikussá tenné! Az ilyen emberek, akik ezzel szembenéztek – kétségbeestek! Nem áll a világ felett senki és semmi! A menny – üres – nincs, ami egységet biztosítana, harmóniát, rendet alkotna az egyes dolgok, részek világában. A világ kaotikus, rendetlen, széteső – aki így látja a világot és benne a maga életét, az nem csoda, ha kétségbeesik. Bergmann, Sartre, Mondrian, Fellini, Strindberg, Ady, Kosztolányi, mind kétségbeesett emberek.

c) Érdekes, hogy az ilyen emberek nem csak kétségbeestek... hanem fel is lázadtak. Egészen különös az a jelenség, amivel már a 20 század elején találkozunk, az ún. modern színházban, amit a lázadás színházának is szokás nevezni. Ezek a szerzők ismertek nekünk: Ibsen, Csehov, Shaw; Strindberg; Pirandello, O'Neill, Genet... Mindegyik említett drámaíró lázadó. Ki és mi ellen lázadtak? Lázadnak a középszerű társadalom, a polgárság kapcsolatrendszeri ellen, de tulajdonképpen minden emberi szerveződéssel, az egész emberiséggel szemben ellenkeznek. Lázadnak az emberi létezés elviselhetetlensége ellen. Ez a „metafizikai zendülés” (Camus): elégedetlenek azzal, ahogy ez a világ be van rendezve! Semmi nem jó úgy, ahogy van. Mi ellen lázadnak? Legfőbbképpen Isten ellen lázadtak, aki szerintük felelős azért, hogy a társ vagy a lét olyan rossz,

amilyen... Ja, csak azt felejtették el, hogy a társ és a lét azért olyan, amilyen, mert az ember, aki fellázadt Isten ellen és önmagát megistenítette – ilyenné tette! Szétesik a világ? Gonosz a világ? Értelmetlen a világ? Talán Isten alkotta ilyenné? Vagy az istentelen, önistenítő ember? Nyilván ez utóbbi! De hát ahhoz, hogy ez elhangozzék – meg kellett volna alázkodniuk az Ige előtt. Csakhogy ezt nem tették meg! Inkább megpróbálták a magunk által létrehozott széteső világért – Istent okolni és még dühösebben fenyegetni! Jellemző, hogy talán csak az öreg Strindberg kivételével, de egyik lázadó drámaíró se vette komolyan a Bibliát, nem számoltak Istennel, aki tökéletes világot teremtett, nem számolnak őszüleink bűnesetének történetiségével, Jézus történetiségével és a megváltás valóságával sem. Nem foglalkoztak az élő Isten szavával és a Belé vetett hittel. De az ellen lázadnak, amit az istentelen és önistenítő ember létrehozott – mintha azt az Isten hozta volna létre!! Egyik ismerőjünk így jellemezte őket: „...számukra nem annyira a filozófiai tartalom jelentős, mint inkább a lázadó magatartás – a *nyughatatlan kutatás az egység után egy világban* – ahol árvák az istenek.” (Brustein, 30. oldal) Kétségbeesett emberek, akik saját szétesett világukban élnek, és ahelyett, hogy Jézus Krisztusban híve, az élő Istenhez térnének – még dühösebben rázzák öklüket az égre...

d) Mára - a kétségbeesés és lázadás után – kibontakozott a rezignáció – közönyös belenyugvás. Ma mintha az emberek legnagyobb része már beletörődött volna a megváltoztathatatlanba. Az út végére értünk. A világ - a szemükben, számukra - szétesik. Beletörődnek, hogy nem tehetünk ellene semmit. El kell fogadnunk, hogy ez van. Meg kell próbálnunk rezignáltan élni... Sztoikus nyugalommal szemlélni a szétesett életet, erkölcsöt, világot. Nem foglalkozunk ilyen komoly kérdésekkel. Minek. A régiek kínlódtak, s nem jutottak semmire. Megoldhatatlan a probléma. Ez van, ezt kell szeretni... Minek strapáljuk magunkat, hogy ami szétesik, egybefoglaljuk? Nincs abroncs. Nincs kötelék. Nincs szervező erő. Törődj bele. Az élet szétesik. Ez van.

e) Itt ér el a mai rezignált ember a következő pontra: az életünk és a világ ilyen - hát vadásszunk egyes élményeket, amik pillanatokra szebbé teszik ezt a széteső életet! Ilyen az élet – ahogy a riporter mondta nekem: ez a világ atomizálódott. Ez van, ezt kell szeretni. Nincs, ami számunkra

egybeölelje a dolgokat! Nincs, ami rendet, harmóniát biztosítson nekünk! Marad az, hogy vessük bele magunkat az élvezetekbe – élvezzük, amíg tudjuk ezt a nyomorult, egyre kaotikusabb világot... Nem csoda, hogy mindent átjár az élvhajzás a társadalomban. Mindenből élményt kell csinálni, hogy eladható legyen. De ha sikerül valami hédoné-vé – örömmé, élménnyé - változtatni, akkor jó esély van... mert az embereket csak ez fogja meg. A fürdő legyen élmény, a fürdés otthon is, a hajkefe, az étel-ital, főzés, autó, a park - minden. Csak ne kelljen gondolkodni – mert az élet, kultúra, világ - erkölcs – minden szétesett a szemünkben és nincs béke, csak békétlenség, nincs nyugalom, csak feszültség, nincs rend, csak rendetlenség, káosz, diabólikus összevisszaság, minden csupa zúr, kívül, belül.

f) Azért a valódi harmóniát nem találó mai ember még megpróbálkozik valamivel, hogy a szemében széteső világot egységbe foglalja... tehát az élvhajszoláson túl, egy teljesen ésszerűtlen kijelentést tesz. Nevezetesen azt mondja: mindegy, hogy valami igazság, hazugság, téves vagy nem, erkölcsös vagy erkölcstelen, keleti vagy nyugati, déli vagy északi... zöld vagy piros, forró vagy hideg, fenn vagy lenn, kinn vagy benn, ember vagy állat... - minden mindennel egy – minden relatív. Ez egy kétségbeesett kísérlet, hogy a szétesett, fragmentálódott világot, a részekben lobbanó lángot, valahogyan egybeöleljük és visszahozzuk az Édent, a rendet, harmóniát! Kijelentjük, hogy itt tulajdonképpen minden mindennel egybetartozik. Ezzel visszaértünk a keleti vallásfilozófiákhoz – vagyis a pogányságba. Minden mindennek a kiegészítője a szemünkben. Az nem zavar, hogy a valóság cáfol minket. Mert elvileg szépen hangzik, hogy minden mindennel egy, meg minden mindent kiegészít, de lépten-nyomon találkozunk azzal, hogy ez nem így van – mert azért nem mindegy, hogy forró teát öntenek valaki fejére, vagy hideget és az se, hogy a lányodat megerősokolják-e vagy nem, s az sem, hogy átmész a zöld lámpán vagy a pirosra, meg az se, hogy rákos vagy, vagy nem. Érdekes, hogy mindettől nem zavartatva, mondogatjuk a kínunkban szült blődséget, hogy minden relatív és minden mindennel egy – pedig tudjuk, hogy nem így van. Ez a kijelentésünk azt mutatja, hogy elidegenedtünk a valóságtól. Egy hazugsággal vigasztaljuk magunkat és keltjük magunkban az egység-harmónia illúzióját. Ez a kétségbeesésből születő próbálkozás. Mint amikor az ember csúszik lefelé egy havas lejtőn a szakadék felé és a jégcsákányt a hóba vágdosva próbálja elkerülni a katasztrófát. A mostani kor emberének jellemzői: rezignáltak, élvhajászok, vagy azt mondogatják, hogy minden

mindennel egy. De hiába erőlködünk – nem bírunk egységet létrehozni – magunkban, családban, gyülekezetben, egyházban, munkahelyen, országban! Innen-onnan származó részekből megpróbálunk magunknak összeválogatni (bricolage) valamiféle hitet – vallást: egy kis elem keletről (reinkarnáció), nyugatról, délről... innen-onnan csipegetjük össze, mint a rongytechnika esetében. Vallási téren ezt szinkretizmusnak nevezzük. Itt van a vallások utcája – keleti-nyugati vallások, vallásfilozófiák egyvelege. Ugyanezt csinálja az ökumenikus mozgalom: minden egyforma, egyaránt igaz, nincs semmi különbség igazság és hazugság közt, mindent egybe – függetlenül attól, hogy ellentmond a másiknak vagy nem. A mai filmekben, világzenében ugyanezzel az emberi erőfeszítéssel foglalkozunk – irracionális módon megpróbáljuk egybefogni a széteső dolgokat-részeket! Isten nem kell – majd mi megoldjuk s a részeket egyé tesszük. S Istent játszva megpróbálunk egységet létrehozni – az össze nem illő dolgokat is összeragasztani... Megpróbálunk racionálisan össze nem illő dolgokat is egymás mellé fűzni és egységet alkotni a széthulló világban. Békét teremteni önmagunknak a békétlenségben. Harmóniát a diszharmóniában. Ellentmondásos dolgok, elvek, értékek, jelenségek, vallások közt is! Csakhogy mégis csak részek vannak, amiket semmi nem fog egybe – az, hogy azt mondjuk, ezek egyek – kevés! Ettől nem lesznek tényleg egyek. Csak azért, mert azt mondjuk, nem fognak összeállni a dolgok. Pláne nem, az egymással éles ellentétben álló dolgok.

4) Az egység titka

Értsétek meg, hogy ha nem kell nekünk a végtelen személyes, élő Isten, a Biblia Istene, Jézus Krisztus Atyja, akkor nincs aki-ami valóságos egységet-harmóniát-rendet biztosítana a részek közt! Hiábavaló az erőlködésünk, az egység, amit mi tudunk létrehozni magunkban – környezetünkben, az illuzórikus, elillanó. Az ember, aki nem hisz Istenben és az Igéjében – az ide, ebbe a szétesésbe-diszharmóniába jut! Ez a hitetlenség, az Úr elleni lázadásunk nyomorúságos következménye. Istenítélet ez és nem természetes jelenség! Halottak vagyunk – az élők közt. Morgunk és nyögve nyögünk. Vakon tapogatjuk a falat – ahogy Ézsaiás mondta, leírva kortársai állapotát, a kultúrájukat. S amíg Istenhez vissza nem térünk, amíg vele nem rendezzük a viszonyunkat s a kereszten meghalt és feltámadott Jézus érdeméért – nem fogadjuk el bocsánatát és tudatosan nem kezdünk új életet Vele: addig hiába is erőlködünk.

Mert egyes-egyedül Ő biztosíthat valódi harmóniát! Ő, aki örök önmagában öröktől-örökké rendben és harmóniában van. Ő, aki annak idején a bűneset előtti világot is ebbe a rendbe-harmóniába alkotta, amit elvesztettünk őszüleink történeti bűnesete nyomán, de amibe vágyunk vissza! Őt nem pótolja az agykontroll, a hinduizmus, az ateista buddhizmus, a kábítószer, a vallás, valamely felekezet... a liberális és egzisztencialista teológia és szórakoztató-bulizó gyülekezet, vagy a pénz és szórakozás. Ő pótolhatatlan! S egyedül csak Ő, a végtelen, személyes és örök Isten, aki alkotta ezt a világot, aki cselekedett a történelemben és megszólalt írásos-szóbeli formában a Bibliában és csak ott – Ő teheti újra egyé, ami eltörött. A szívben, az életben, a családban, a kultúrában. Őreá építve megismerjük az igazságot-valóságot. Különbséget tehetünk jó és rossz közt. Rendezi a gondolkodásunkat, értékrendünket, életünk különböző területeit, családot, gyülekezetet – társadalmat is. Egységes válaszrendszert nyújt létkérdéseinkre. S még a rosszat-bűnt, Sátánt is helyére teszi. Amíg Ő nem kell, addig marad a káosz, amit hazudhatunk szépségnek, sokszínűségnek – de csak az marad, ami – a halál. Meddig? Meddig tart ez? Addig, amíg vissza nem térünk Jézus vére érdeméért – Teremtőnkhez!

Amikor Jézus Krisztus azt mondja, kövess engem... akkor ez a hívás a Hozzá való csatlakozásra szólít! Őhöz csatlakozhatunk, aki meghalt és feltámadt és uralkodik, míg újra eljön! Ő élő Úr és aki Hozzá csatlakozik, az nemcsak Hozzá csatlakozott, hanem Benne az élő Istenhez tért vissza, aki élete központjává lesz, akinek Igéje az élete központja lesz és a gondolkodását, életterületeit, értékrendjét, családját elkezd szépen harmonizálni! A káoszból, amit a Sátán idéz elő, neki van szeretete és hatalma felszámolni és renddé formálni a szavának – Bibliának hittelt engedők esetében! Hát ne félj! Jézus Krisztus meghalt és feltámadt, Érte megbocsát az Atya minden bűnt, amivel vétkeztél és megbocsátva igazsá nyilvánít és magához fogad! Vele élhetsz örökre! Ő hív ma is magához, s egyúttal hív vissza a végtelen, személyes Istenhez, a békesség – harmónia és rend Istenéhez! Térj Őhöz! Kezdj élni az Ő kinyilatkoztatott, tévedhetetlen Igéje szerint! S egy széteső világban átéled, hogy lehet harmóniában élni! Ő az egyedüli reménységünk! A hitetleneknek nincs békesség – az Őbenne, Igéjében hívőknek és engedőknek – van. Örökre!

Ámen